

Fred Denfert

"Folkmakten" på Kuba

I ett övergångssamhälle måste massorna dras in i maktutövningen på två nivåer. Den ena är en direkt medverkan i de politiska besluten om alla centrala frågor när det gäller uppbygget av det socialistiska samhället, inklusive hur den nationella ekonomiska planen utformas. Den andra är att effektivt övervaka hur de olika institutionerna administreras och företagen sköts, liksom hur planen genomförs.

Sovjetbyråkratins ideologer ser i allmänhet massornas deltagande i maktutövandet som en "medverkan i administrationen". I Victor Turovtsevs arbete *Folkets kontroll i det socialistiska samhället* — som delades ut till delegaterna vid Kubas Kommunistiska Partis (KKP) kongress 1975 — finns således ett långt stycke om hur "massorna ska dras in i skötseln av staten". Sådana betraktelser visar att byråkratin som berövat arbetarna all makt men ständigt proklamerar "arbetarklassens ledande roll" måste genomföra ideologiska förvrängningar.

Turovtsev skriver:

Man måste lära arbetarna konsten att administrera, finna de mest praktiska sätten för dem att delta i administrationen och övervaka den... Det viktigaste är att man garanterar att administrationens samtliga nivåer är öppna för folkets kontroll, och att varje medborgare på ett eller annat sätt är indragen i den demokratiska övervakningen.

Men samtidigt får man inte tillåta någon inblandning i de administrativa processer som kräver speciella mandat och individuellt ansvar. Förstår man inte detta, kommer ledningen att undergrävas, och att oordning, brist på disciplin och anarkistiska metoder tolereras. Det skulle uppmuntra en oansvarig inställning som döljs i tomma fraser om demokratiskt och kollektivt beslutsfattande.¹

Denna uppfattning om "speciella mandat och individuellt ansvar" uttrycker byråkratins maktmonopol och att massorna utestängs från varje verklig inblandning i maktutövandet eller kontrollen av det. Detta monopol över beslutsfattandet förverkligas genom det enda byråkratiserade parti som kontrollerar alla "ansvariga" poster (det vill säga *Nomenklaturan*).

Partiets roll kodifierades i artikel 126 i den sovjetiska konstitutionen från 1936. Den definierades ännu klarare i den nya sovjetiska konstitution som antogs i oktober 1977.²

---

¹ Victor Turovtsev, *El control popular en la sociedad socialista*, Havanna 1975, s 92.

² Artikel 6 i 1977 års sovjetiska konstitution lyder: "Sovjetunionens Kommunistiska Parti (SUKP) är den kraft som styr och leder det sovjetiska samhället, det är den centrala beståndsdel i alla statliga och sociala organisationer. SUKP existerar för folket och grundar sig på folket. Utifrån marxism-leninismen ställer kommunistpartiet upp samhällsutvecklingens allmänna perspektiv, vägvisarna för SSSR:s inhemska och utrikespolitik. Det styr det sovjetiska folkets skapande verksamhet och ger en planerad och vetenskaplig grund för deras kamp för kommunismens seger".

Denna artikel är snarlik artikel 5 i den kubanska konstitutionen. I jämförelse med 1936 års sovjetiska konstitution innebär den ett stärkande av "partiets ledande roll". Liksom i den kubanska konstitutionen återspeglas detta i det faktum att "partiets ledande roll" slås fast i konstitutionens första kapitel, och inte som i 1936 års konstitution i kapitel 10, som behandlar "Medborgarnas grundläggande rättigheter och skyldigheter". Se t ex Guy Desolre, *Les Quatre Constitutions sovjetiques — 1917-77*, Savelli, Paris 1977.

Det enda partiets ledande roll

Konstitutionellt och institutionellt är den castroistiska uppfattningen om massornas deltagande i maktutövningen en förening av drag från det sovjetiska systemet med andra karakteristiska kännetecken, samtidigt som den stora folkmajoriteten fortfarande stöder sin revolution och dess historiska ledarskap.

I den kubanska konstitutionen från februari 1976 finns således följande påstående om principen om ett enda parti: ”Kubas kommunistiska parti, arbetarklassens organiserade förtrupp, är den främsta ledande kraften i samhället och staten. Det inriktar samhällets och statens gemensamma ansträngningar på att uppnå det imponerande målet att bygga socialismen och gå framåt mot det kommunistiska samhället”.³

Denna uppfattning är ingen nyhet i det castroistiska tänkandet. 1961 sa Fidel Castro: ”Jag tror uppriktigt och ärligt, att av alla de politiska system mänskligheten tänkt ut under sin långa historia, är det bästa regeringssystemet det som grundas på en stat som styrs av ett demokratiskt revolutionärt parti med ett kollektivt ledarskap”.⁴

Som Raúl Castro klart säger, tog den kubanska konstitutionen den sovjetiska som förebild:

Exempelvis kan vi se, att det i artikel 126 i den sovjetiska konstitutionen från 1936 står att kommunistpartiet är den 'ledande kärnan i både de samhälleliga och statliga arbetarorganisationerna'... Detta är ytterligare en grundläggande princip som vi idag måste följa när vi vill genomföra och institutionalisera proletariats diktatur. Det vill säga principen om partiets ledande roll i all regerings- och samhällsverksamhet... För att kunna genomföra sin ledande roll i hela samhället baserar sig partiet på staten, massorganisationerna och — om nödvändigt — på direkta mobiliseringar av arbetarmassorna.⁵

Den roll som partiet tilldelas kräver alltså att det bara finns ett parti. Man tänker sig aldrig möjligheten att det skulle kunna finnas mer än ett parti. Inte ens om dessa partier skulle försvara revolutionens grundläggande ekonomiska och sociala framsteg. Tvärtom är den officiella teorin en teori om enpartistaten.

I ett enpartisystem får givetvis frågan om den *interna demokratin* i det enda partiet en stor betydelse. Intern demokrati skulle göra det möjligt att uttrycka andra uppfattningar än ledningens, kunna presentera dem för alla medlemmar, och slutligen kunna bilda grupperingar kring en politisk plattform för att försvara dessa avvikande uppfattningar.

Förvisso har det förekommit diskussioner i KKP:s olika ledande organ, i synnerhet sedan man gjort omsvängningar på både hemmafronten och den internationella arenan. Förvisso har ledningen visat sig kunna göra kritiska balansräkningar över sitt arbete och sina beslut, förklara dem för massorna och mobilisera dessa.

Men samtidigt grundas partiets hela funktionssätt på att alla viktiga beslut koncentreras till partitoppen, och på att man klart är mot varje uppfattning om den demokratiska centralismen som inkluderar rätten att bilda tendenser och fraktioner. Demokratisk centralism betraktas i huvudsak som ett system av kritik och självkritik inom ramen för ett monolitiskt parti.⁶

---

³ Patrice Gelabrol, ”Cuba: le Processus d'institutionnalisation”, *Notes et Études documentaires*, 15 februari 1977, s 14.

⁴ Fidel Castro, *La Revolution Cubaine*, vol. 1, Maspero, Paris 1969, s 226.

⁵ Curso de orientacion politica 1973-74, El Partido marxista-leninista, *Departementes de orientacion del Comite Central del PCC*, Havanna 1973, s 73.

⁶ *Ibid*, s 66.

KKP:s ledning har gjort en dogm av det tillfälliga fraktionsförbud som antogs av bolsjevikpartiets 10:e kongress i mars 1921. I den stalinistiska traditionen blev detta beslut en regel som förbjuder både ideologiska tendenser och fraktioner.

I 1973-74 års *Politiska studiekurs* (med undertiteln *Det leninistiska partiet*) — en kurs som skulle förbereda deltagarna vid KKP:s första kongress 1975 — står det:

Den marxist-leninistiska uppfattningen om partiets enhet formuleras klarast i den resolution Lenin skrev 1921 och som antogs av SUKP(b):s 10:e kongress. I denna anmärker man att alla medvetna arbetare måste vara klara över den skada som orsakas av alla former av fraktionell verksamhet, en verksamhet som inte kan tolereras eftersom den i praktiken oundvikligen leder till att det gemensamma arbetet undergrävs.⁷

För att klargöra detta och karakterisera de som gick emot dessa uppfattningar, förklarar man längre fram:

I Ryssland var det trotskisterna, högerkapitulationisterna och andra fiender till leninismen som förde fram teorin om att olika strömningar och fraktioner kunde existera i samma parti, och försökte underminera partiet och dess kamp mot klassfienden.⁸

Enligt den castroistiska uppfattningen innebär inte det faktum att man hävdar partiets ledande roll på alla områden att man förbiser behovet av att skilja på partiet och staten. I viss mån återspeglar "Folkmaktsorganen" ett delvist åtskiljande. Raul Castro förklarade för partikadern:

När ni är aktiva får ni aldrig glömma att partiet inte administrerar, och att det inte i något fall får lägga sig i 'folkmakts'-organens dagliga arbete och administrativa apparater.⁹

Men denna princip om åtskiljande är kraftigt begränsad. Andre och Francine Demichel påpekar¹⁰:

Om det saknas partimedlemmar i fackföreningsledningen kan partiet bjuda in sig själv till fackledningens möten. På samma sätt finns det i administrationen för varje institution en lista av poster som partiet måste bevaka. Partiet måste godkänna alla professorer, forskare och kadrer som lär ut marxismen.

I detta sammanhang bör man notera att inledningen till konstitutionen slår fast att "Kubas medborgare vägleds av marxismen-leninismens segerrika lära".

Längre fram i sin bok skriver Andre och Francine Demichel:

---

⁷ *Ibid*, s 64.

⁸ *Ibid*, s 79. I en förklarande not till "trotskistisk" informerar läroboken läsaren på detta sätt: "Trotskism, en opportunistisk strömning inom RSDAP. Den besegrades på 20-talet. Trotskisterna förkastade Lenins lära om att det var möjligt att bygga socialismen i ett land och gick emot partiresolutionen som uppmanade till att börja bygga av socialismen i SSSR. De underskattade betydelsen av arbetar- och bondeallianser. De ansåg att bönderna var en reaktionär kraft som förr eller senare skulle gå emot arbetarna. Vad gäller partiets inre liv förespråkade de rätten att bilda fraktioner och grupperingar".

⁹ Citerat i *la Nouvelle critique*, Carlos Serrano, "L'expérience de Matanzas", april 1975.

¹⁰ Andre och Francine Demichel, *Cuba*, 419 s, Librairie general de droit et de jurisprudence (LGDJ), vol XXXI, Paris 1979, s 120-121. Författarna är medlemmar i det franska kommunistpartiet och öppna sympatisörer med den kubanska revolutionen. I inledningen till sitt verk, som i huvudsak behandlar institutionella och konstitutionella problem, skriver de:

"Denna bok är inte neutral i den mening denna term har inom den klassiska juridiska och politiska ideologin. Vi har inlett studierna av Kuba med en känsla av stor sympati. Men vi hade aldrig till syfte att systematiskt försvara Kuba, vilket vore varken vetenskapligt eller trovärdigt".(s 13)

André och Francine Demichel försvarar principen om ett enda parti eftersom det inte funnits någon "pluralistiskt" tradition på Kuba. Likaså upprepar de de traditionella KP-teserna om "demokratisk centralism".

Detta relativa sammansmältande mellan partiet och staten återspeglas också i partiets sammansättning. Medan den grupp 'arbetare som utför administrativa och politiskt ledande uppgifter' utgör 7,7% av den förvärvsarbetande befolkningen, så utgör den 42,1% av partiet.¹¹

Massorganisationerna

Samtliga massorganisationer bildades under de stora mobiliseringarna 1959-62, en period som kännetecknas av att revolutionen växte över i en socialistisk revolution och att imperialismen besegrades under invasionsförsöket i Grisbukten (17 april 1961).

1960 bildades Kommittéerna för revolutionens försvar (CDR), Kubanska Kvinnofederationen (FMC), och Ungrebellernas förbund (som senare blev UJC — Kommunistiska Ungdomsförbundet). 1961 grundades Småbrukarnas Riksförbund (ANAP). Bara det Kubanska arbetarförbundet (CTC), den enda fackliga organisationen, fanns före revolutionen (grundades 1929). Men den spelade en ledande roll under generalstrejken 1958.

De kubanska massorganisationernas historia är oskiljaktig från arbetarnas och deras allierades mobiliseringar och från revolutionens framsteg. Vid varje prövning har de motsvarat massornas speciella behov, inte bara som försvars- och övervakningsorgan, utan också som instrument för social omvandling. Det är detta som givit dem deras legitimitet i massornas ögon. Detta kännetecken skiljer dem i grunden från "massorganisationerna" i Sovjet, vilka är avsedda att vara verktyg för att kontrollera massorna inom ramen för den stalinistiska byråkratins politiska maktövertagande.

På Kuba är massorganisationerna ett system för aktivt deltagande, givetvis i varierande grad, på många av samhällslivets områden, såsom bevakning, skötsel och samhällsservice, hälso- och utbildningskampanjer, och så vidare. Deras struktur gjorde följaktligen att de påverkades av den extrema administrativa centraliseringen i mitten på 60-talet. De flesta av dem gick ur denna period i försvagat tillstånd. Efter att man hade misslyckats med kampanjen att skörda 10 miljoner ton socker 1970, satte Fidel upp som mål — ett mål som gick hand i hand med att de byråkratiska övergreppen fördömdes — att försöka blåsa liv i massorganisationerna inom ramen för "folkmakten". Men deras funktioner utvidgades aldrig så långt att de blev verkliga arbetarmaktsorgan.

Andre och Francine Demichel påpekar:

Förvisso spelade massorganisationerna — särskilt CDR — till en början, när varken partiet eller staten var fullt upprättade, en särskilt viktig roll. Men de hade aldrig någon 'folkmacht'. Det är också sant att beförordningen av partiet och senare staten har minskat massorganisationernas roll. I ett nötskal är massorganisationerna inte, och de har heller aldrig varit, organ för en självstyrande demokrati.¹²

Enligt den castroistiska uppfattningen ska massorganisationerna vara drivremmar som vidarebefordrar partiets auktoritet till massorna. De tjänar som en förbindelselänk mellan partiet och massorna, och de är underordnade partiet och staten:

I praktiken betraktas massorganisationerna som partiets 'drivremmar'. Denna vidarebefordran antas gå i båda riktningarna. Det är viktigt att partiet blir varse massornas behov och krav. Omvänt behöver man sprida partiets paroller och inriktning bland massorna, och garantera att den av partiet utvecklade revolutionära ideologin anammats. Massorganisationerna kan inte ha en egen politisk linje som skiljer sig från partiets.¹³

---

¹¹ *Ibid*, s 128 och KKP:s första kongress, *Tesis y resoluciones*, Havanna, s 19 och 23.

¹² Andre och Francine Demichel, *op cit*, s 102.

¹³ *Ibid*, s 103-4.

Av denna orsak är ett av de kriterier som massorganisationerna måste uppfylla att de ska vara så sociologiskt representativa som möjligt för hela befolkningen.

1975 omfattade CDR 80% av befolkningen över 14 år (4 800 000 personer) och FMC 80% av kvinnorna (2 127 800 personer). CTC, ANAP, Universitetsstuderandes förbund (FEU) och Högskolestuderandes förbund (FEEM) omfattade i det närmaste samtliga inom sin respektive kategori.

Eftersom massorganisationerna inte har någon egen linje kontrollerar KKP hur deras kadrer väljs ut: ”Det finns en utnämningslista av kadrer som utsetts av partiet”.¹⁴

Teserna från KKP:s första kongress säger uttryckligen att de ledande posterna i massorganisationerna ska besättas av partimedlemmar på de olika nivåerna:

Ett register av poster måste upprättas inom varje organ och institution, som definierar vilka grundläggande poster som måste besättas av partiet, både i partiorganen och UJC, staten och massorganisationerna... Man måste bestämma vilka poster som måste omfattas av centralkommitténs *nomenklatura*, såväl som partiets avdelningars och lokalkommittéers *nomenklatura*. Man måste säkra att nyckelposterna i varje organ besätts av folk från partiet på varje motsvarande nivå.¹⁵

Slutligen är det viktigt att notera att CTC har samma särdrag som de andra massorganisationerna. Förvisso använder arbetarna den som ett kollektivt försvarsvapen mot administrationen. Till största delen har de lokala delegaterna valts av basen. CTC har också en viss kontrollerande funktion vad gäller företagens skötsel. Men den fackliga organisationens verksamhet hämmas av det faktum att den är nära knuten till den övergripande skötseln av ekonomin. Den måste driva på genomförandet av planen, och måste sträva efter att minska frånvaron och öka produktiviteten. I praktiken innebär det att fackföreningsledarna och fabriksledningen ständigt arbetar intimt samman.¹⁶ På den ideologiska nivån uttrycks det med orden:

CTC och fackförbunden har till uppgift att lära arbetarna en kommunistisk inställning till arbete och samhällelig egendom.¹⁷

Således är fackföreningarna inte ”självstyrande” och oberoende från staten och partiet. I viss mån fungerar de som drivremmar mellan partiet, staten och massorna. Ändå omfattar de massornas verkliga aktivitet, de krav som arbetarna reser. Och de fackliga ledarna i partiet för vidare dessa krav och problem. Det finns inte den uppdelning mellan de fackliga organisationerna och massorna som existerade i ”folkdemokratierna”.

I början av revolutionen spelade massorganisationerna en större roll än idag. I viss mån har ”folkmakten” övertagit deras tidigare funktion.

Folkmakten

Misslyckandet att skörda tio miljoner ton socker 1970 visade att den överdrivna centraliseringen av ekonomin på 60-talet, bristen på central planering och frånvaron av maktorgan som gjorde det möjligt för massorna att delta i en rad viktiga beslut hade givit upphov till explosiva motsättningar. Hand i hand med den svåra ekonomiska krisen fanns ett växande missnöje bland massorna mot att det vuxit fram ett skikt av försumliga tjänstemän och mellankadrer, som missbrukade sin makt och åtnjöt privilegier.

---

¹⁴ *Ibid*, s 103.

¹⁵ KKP:s första kongress, *op cit*, s 77.

¹⁶ Se t ex Marta Harnecker, *Los protagonistas de un nuevo poder*, Editorial de Ciencias Sociales, Havanna 1979, s 43.

¹⁷ KKP:s första kongress, *op cit*, s 245.

Den castroistiska ledningens styrka var att de upptäckte dessa varningssignaler från massorna. Den besvarade ifrågasättandet av den ekonomiska oordningen och byråkratiska skötseln med förslag på en djupgående omvandling av arbetarstatens institutioner. Planerna för detta utarbetades mellan 1970 och 1975, och prövades i Matanzaprovinsen. Senare utsträcktes de till att gälla hela landet. Reformen kallades **poder popular** (= folkmakt).

1976 antogs en ny konstitution som ersatte grundlagen från februari 1959. Det är värt besväret att lägga ner lite tid på att titta hur den arbetades fram och sedan bekräftades av massorna, liksom att peka på de förändringar som infördes i jämförelse med grundlagen.

Konstitutionens huvuddrag utstakades 1974 av KKP:s politbyrå och ministerrådets exekutivkommitté (CECM). På grundval av dessa förbereddes ett första utkast av en kommission bestående av medlemmar från centralkommittén och regering, och under ledningen av Blas Roca. Det första förslaget diskuterades av politbyrå och CECM innan det publicerades och diskuterades inom partiet, UJC och massorganisationerna.

Sedan diskuterade och granskade partiet de ändringsförslag som kom från basen. Under sommaren 1975 studerade KKP:s kommission för konsolidering och organisering ändringsförslagen, och den antog ett antal av dem. Efter det utarbetade KKP:s första kongress (17-22 december 1975) det slutgiltiga förslaget till konstitution. Det publicerades 27 december.

Förslaget lades slutligen fram inför folket för antagande. Folkomröstningen hölls 15 februari 1976. Alla medborgare över 16 år hade rösträtt, 5 602 973 röster avgavs, 98% av de röstberättigade. Konstitutionen godkändes med 5 473 534 röster (97,7%) mot 54 070 (1%). Den antogs 24 februari 1976.¹⁸

Eftersom det inte fanns någon verklig möjlighet till offentlig debatt på nationell nivå är denna form av demokrati helt formell. Den återspeglar på ett bra sätt Castroledningens patriarkaliska och skolläroaktiga förhållande till massorna. Balansräkningen över den två år långa process under vilken konstitutionen utarbetades och antogs är faktiskt talande.

a) I jämförelse med det första förslaget hade det slutgiltiga förslaget relativt få förändringar, och dessa hade i huvudsak teknisk karaktär.¹⁹

b) Vid ett möte med de tjugo medlemmarna i redaktionskommittén sa man att Fidels hand och tänkande kunde återfinnas i nästan samtliga artiklar i det första förslaget... Det var han som lade fram flest förändringsförslag och justeringar... I själva verket var en tredjedel av förändringarna ett resultat av förslag från kamrat Fidel.²⁰

Men den nya konstitutionen innehöll en rad nya element som kunde varit ämne för en stor landsomfattande debatt.

Den grundlag som antogs efter maktövertagandet [1959] var en borgerligt demokratisk konstitution. Den proklamerade respekt för privategendomen (artikel 24), och för press-, församlings- och föreningsfriheten (artikel 33). I synnerhet erkände den både strejk- och lockouträätten (artikel 71). Den föreskrev val och ett flerpartisystem.²¹

Utöver de punkter som redan belysts angående partiets och massorganisationernas roll, måste man notera att den nya konstitutionen gör alla demokratiska rättigheter avhängiga av anpassning till den socialistiska revolutionens mål. Strejkrätten nämns inte. Med tanke på den roll som tilldelas det enda partiet kunde denna konstitution bara leda till en inskränkt syn på "folkmakten".

---

¹⁸ Andre och Francine Demichel, *op cit*, s 143.

¹⁹ *Ibid*, s 145.

²⁰ Harnecker, *op cit*, s 94.

²¹ Patrice Gelabrol, *op cit*, s 12.

I sitt tal 28 september 1971 lämnade Fidel Castro inga tvivel om ”folkmaktens” karaktär och förklarade att den skulle ”medföra en djupgående administrativ decentralisering, ge samhällena kontroll över all den verksamhet som de, på grund av verksamhetens regionala karaktär, kan övervaka, leda och administrera”. Artikel 102 i den konstitution som antogs fyra år senare innehåller nästan exakt samma formulering.

Men det är nog i Fidel Castros tal om ”folkmakten” från 26 juli 1977 som vi kan hitta den klaraste definitionen, och det är mödan värt att citera ett längre stycke ur det:

/Folkmaktens/ viktigaste princip är att varje produktionsenhet eller serviceinrättning som försörjer samhället med varor eller tjänster måste skötas och övervakas av samhället.

Det skulle göras på lokal, provins-och riksnivå.

Det innebär att skolor, hälsocentra, lager, barer, fabriker, biografier, fritidscentra och alla andra centra är och kommer att förbli styrda av de lokala 'folkmakts'-organen. På Kuba kommer det inte längre att finnas en enda biograf, lagerlokal eller skola som styrs centralt från Havanna... De kommer att övervakas och skötas av sitt eget samhälle... Det kommer att finnas vissa verksamheter och enheter som p g a att de arbetar för hela nationen kommer att kontrolleras av den nationella 'folkmakten' — handelsflottan, den tunga industrin, fiskeflottan, järnvägarna... Men all övrig verksamhet kommer att skötas av kommunerna och regionerna.

Men denna decentralisering innebär inte att varje kommun eller region kommer att lämnas vind för våg... De kommer att vara tvungna att följa vissa normer för att undvika att ojämlikhet och olikheter utvecklas inom nationen. De tjänster som erbjuds måste vara likvärdiga. Ett kommunsjukhus, exempelvis, kan inte göra som det vill, det måste hålla en standard som är i nivå med det övriga landets... Men utöver detta kommer den lokala 'folkmakten' att vara den regeringsenhet som är ansvarig för vad som händer på sjukhuset, för det sätt på vilket det sköts och hur personalen bemöter befolkningens behov... Samhällets medlemmar kommer att vara ansvariga för allt som händer på sjukhuset. Under revolutionens tidigare period betjänades samhället av sjukhuset eller polikliniken. Men dessa institutioner administrerades av hälsovårdsministeriet. Hädanefter kommer de att administreras av samhället.²²

Således utgör ”folkmakten” en administrativ decentralisering, som ställer verksamheter av regional natur under samhällenas kontroll. Upp till kommunal nivå väljs och utväljs delegaterna av lokalbefolkningen. På alla dessa nivåer kan delegaterna återkallas.

Men beslutprocessen är hårt centraliserad, och den kan inte direkt kontrolleras av massorna. Samma sak gäller skötseln av nationellt viktiga företag, banker etc.

Teserna från KKP:s första kongress klargör ytterligare denna senare aspekt:

Decentraliseringsprocessen medför att man till de lokala 'folkmakts'-organen överför verksamheter, produktionsenheter och tjänsteinrättning såväl som skapar företag, som kontrolleras lokalt. Denna process måste åtföljas av att statens centrala organ stärker sin planering och systematiska inspektionsfunktion.²³

”Folkmaktens” struktur säkrar denna centralisering. Den består av en rad kommunala och regionala församlingar som likt en pyramid sträcker sig upp till nationalförsamlingen, det ”högsta lagstiftande organet”. Denna församling utser statsrådet, vars ordförande heter Fidel Castro. Han är också ordförande för det högsta verkställande och administrativa organet, ministerrådets exekutivkommitté, vars medlemmar han utnämner för ratificering av nationalförsamlingen.

Det successiva delegerandet av makten från nationalförsamlingen till statsrådet, och från statsrådet till dess ordförande kan leda till en maktkoncentration, vilket också har skett, till ministerrådets

---

²² Fidel Castro, 26 juli 1977, *Tal*, Granma, Havanna.

²³ KKP:s första kongress, *op cit*, s 181.

exekutivkommitté. Detta senare organ kommer troligen, som det nu är, att huvudsakligen bestå av medlemmar från partiets politbyrå.²⁴

Inte nog med det:

Alla medlemmar i ministerrådet, utom ordföranden, utses av 'folkmaktens' nationalförsamling efter rekommendationer från ordföranden för det ministerråd som valts av församlingen. Han tar emot avskedsansökningarna från ministerrådets medlemmar och nominerar deras ersättare, en nominering som stadfästs av församlingen eller statsrådet (artikel 7 och 9).²⁵

Andre och Francine Demichel drar slutsatsen:

På Kuba existerar en sorts enmansstyre — som kan betraktas som ett steg tillbaka — inom de verkställande organen, eftersom statsrådets ordförande, som tillika är ministerrådets ordförande, har maktbefogenheter som är skilda från de organ för vilka han sitter ordförande. Ur teoretisk synvinkel kan man inte rättfärdiga en sådan situation, inte ens med att man behöver skraddarsy konstitutionen till den speciella roll Fidel Castro spelar.²⁶

Utarbetandet av planen illustrerar denna oerhörda maktkoncentration. Massorna har ingen kontroll över utarbetandet, men det åtföljs av en administrativ decentralisering som ger ett visst utrymme för verklig massaktivitet.

Alla grundläggande beslut tas i politbyrå och KKP:s sekretariat och stadfästs sedan av KKP:s kongress, enligt samma mönster som föregick folkomröstningen om förslaget till konstitution.

Utifrån det allmänna utkast som skisseras av politbyrå och KKP:s sekretariat utarbetar **JUCEPLAN** (den centrala planeringskommissionen), vars ordförande är medlem i ministerrådet, det första förslaget till nationell utvecklingsplan, efter att först ha konsulterat fabriksledare, massorganisationer, grupper av specialister, och så vidare. Denna plan hänskjuts sedan till Nationalförsamlingen, som kan förändra den och i teorin även anta eller avslå den. Hittills har den aldrig avslagits, och det är svårt att tänka sig att något sådan skulle kunna inträffa, eftersom KP och UJC-aktivister dominerar på alla nivåer inom "folkmakts"-system.

Delegaterna till "folkmakts"-organen nomineras och väljs direkt bara upp till och med kommunal nivå. Dessutom är det inte medlemmarna i de kommunala församlingarna som väljer ut kandidater till provinsförsamlingarna eller nationalförsamlingen, utan de utses av en valkommission vars ordförande kommer från partiet.

Valkommissionen kan föreslå personer som inte blivit folkligt valda till kommunförsamlingarna. Eftersom de lokala valkretsarna utgörs av bostadsområden och inte arbetsplatser eller skolor, så är det på detta sätt som "folkmakts"-systemet inlemmar representanter för aktivister inom fackföreningarna och företag som är livsviktiga för nationens intressen, men som står utanför de lokala "folkmakts"-organen.

Filtreringsmekanismen är alltså ytterst effektiv. Den är så effektiv att 1976 var 72,2% av de lokalt valda delegaterna medlemmar i KP eller UJC, och andelen steg till 96,7% av delegaterna i nationalförsamlingen (91,7% var KP-medlemmar och 5% UJC-medlemmar).

Eftersom partimedlemmarna redan godkänt inriktningen på KKP:s kongress begränsas deras insats till ändringsförslag av teknisk karaktär. I själva verket är detta orsaken till att de väljs. Eftersom det bara finns ett enda parti som inte erkänner fraktions- eller tendensrättigheter är det omöjligt att ställa upp alternativ på nationell nivå.

---

²⁴ Patrice Gelabrol, *op cit*, s 17.

²⁵ *Ibid*, s 24.

²⁶ Andre och Francine Demichel, *op cit*, s 291.

Inte heller lämnar partiets och det till detta knutna massorganisationernas kontroll över pressen något utrymme åt debatter om inriktningen och linjerna. Det berövar massorna ett grundläggande verktyg i arbetardemokratien. I själva verket väljs inte delegaterna på grundval av sina politiska uppfattningar, utan på grund av sin personliga förmåga att försvara de viktiga besluten och genomföra dem i praktiken. Därmed kan inte nationalförsamlingen i realiteten spela rollen av "folkmaktens" högsta organ. Nätet av "folkmakts"-organ har egentligen en dubbel funktion:

- För det första att bättre anpassa de centrala besluten till lokala möjligheter och behov, genom att delegaterna har med sig oräkneliga och ständiga klagomål från arbetarna.
- För det andra att sätta stopp för byråkrattendenser och administrativt pedanteri på lokal nivå, det vill säga på det område som direkt berör massorna och där de med rätta är ytterst känsliga.

Det sätt på vilket massorna i "folkmakt"-organen tagit itu med att lösa de omedelbara lokala problem de ställs inför, och deras kamp mot byråkratiska förvecklingar inom sina bostadsområden och samhällen, är tecken på deras förmåga att handla och deras tillgivenhet för revolutionen. Samtidigt ger det en fingervisning om att det finns än större möjligheter, om massorna hade verkligt socialistiskt demokratiska organ på regional och nationell nivå istället för de nuvarande organen, som bara fungerar som ett medel att utöva påtryckningar och uttrycka deras känslor. De kubanska arbetarnas erfarenheter under revolutionens senaste tjugo år är ett viktigt avstamp för en sådan omvandling.

Översättning från engelska: Göran Källqvist
(ur *International Viewpoint* 28 januari 1982).